

131 . Costești | Județ: Iași | Punct: Cier/Lângă Școală | Anul: 2013

Anul: 2013

Cod RAN: 95541.01

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Epoca medievală târzie

Tipuri sit: descoperire izolată

Categorii sit: Domestic, Apărare (construcții defensive), Religios, ritual și funerar

Autori: Dumitru Boghian, Sergiu Constantin Enea, Radu-Gabriel Furnică, Sorin Ignătescu, Tiberius Părpăuță, Felix Adrian Tencariu, Andreea Vornicu, Diana Măriuca Vornicu, Ion Ignat

Instituții: Universitatea "Ștefan cel Mare", Suceava, Liceul "Ion Neculce" Târgu Frumos, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Ștefan cel Mare", Suceava, Liceul Economic-Administrativ Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași, Școala Gimnazială Lozna

Raport

După cum arătam în raportul precedent, situl de la Costești-Cier/Lângă Școală se găsește în vatra satului Costești (coordonate 47° 14' 07.24" N, 26° 55' 32.76" E), la aproximativ 6 km NV de orașul Târgu Frumos, în sectorul superior al cursului Bahluietului (aprox. 10 km de la izvor), între dealurile Pietrișul și Ulmișul/Olniș (la extremitatea sudică a Dealului Mare-Hârlău), pe un martor de alunecare, deplasat spre est din Dealul Pietrișul și puternic erodat (cca. 2/3 din suprafață) de pârâul care curge în proximitate (fig. 1). Intrat în atenția cercetărilor arheologice încă din perioada interbelică, situl a fost cercetat incomplet, documentația s-a pierdut, iar materialele arheologice recuperate sunt decontextualizate și insuficient valorificate. De aceea, acest important obiectiv arheologic a intrat în atenția investigațiilor de evaluare (diagnostic arheologic) din anul 2012, colectivul de cercetare dorind să clarifice, prin metode neintruzive (scanări magnetometrice, GPR) și intruzive (sondaj arheologic), stratigrafia verticală și planimetria sitului și a zonelor conexe, gradul de păstrare a complexelor neafectate de eroziune și să fundamenteze un proiect de cercetare sistematică, interdisciplinară.

Astfel, în perioada 15-31 iulie 2013, în cadrul practicii arheologice a studenților de la Facultatea de Istorie și Geografie a Universității "Ștefan cel Mare" din Suceava, în porțiunea păstrată a sitului, a fost prelungit și lărgit traseul S I/2012 (62 x 2 m, orientat ENE-VSV) și a fost lărgită, la nord de această secțiune, caseta C I/2012 (3 x 2.5 m), (fig. 2). Aceste secțiuni se află în diferite stadii de adâncire, ajungându-se la nivelul stratului de locuire Cucuteni A3, care urmează să fie epuizat în campania viitoare (fig. 3.1-2, 4.3-4, 8.3-4).

Observațiile din teren ne permit să precizăm că majoritatea complexelor arheologice se concentrează între m. 0-48, dincolo de acestea (spre vest) găsindu-se doar șanțul de apărare (m. 54-59 la partea superioară). Între m. 50-56 apar aglomerări naturale de gresii sarmațiene, care fac parte din pachetele vălătucite și alunecate, care apar și în deschiderea produsă de eroziune. Stratul arheologic este mai gros, până la 1,50 m, în partea de NE și E a sitului, și mult mai subțire spre V și SV, unde ajunge doar până la 0,30-0,50 m.

Descoperirile sunt reprezentate de șase locuințe: trei Cucuteni A3: L3-L5/2013, două Cucuteni A-B2/B1: L.1/2012 (între m. 1,50-6,50) și L.2/2012 (m. 9,70-14,40), deranjate de săpăturile anterioare (m. 0-1; 6,80-9,70) și braconaje (m. 14,40-20), și un bordei Horodiștea-Erbiceni II, în șanțul de apărare, la care se adaugă alte "pavaje" din gresii sarmațiene, posibile podine ale unor locuințe din aceeași perioadă, trei gropi (Gr. 1-3/2013), un șanț de apărare și cele 34 de morminte de înhumăție, care provin dintr-o necropolă medievală rurală, probabil cu două etape de funcționare.

Locuințele Cucuteni A3 sunt în curs de cercetare. În porțiunile investigate, vestigiile acestora se prezintă sub forma lipiturilor de pereți cu amprente de nuiiele groase, unele "depozitate" în groapa 1/2013. L3/2013 apare între m. 22-31, de la adâncimea de 0.38 m, fiind deranjată de mormintele medievale și braconaje. Se pare că acestei construcții îi aparține un fragment de măsuță de cult descoperită în asociere cu un idol conic (□ 25 a, -1 m), (fig. 9.1) și unele statuete (fig. 9.2). În □ 26 a, la - 0.62 m, au fost identificate urmele unei vetre (cuptor?) denumite V1/C1/2013. L4/2013 (m. 31.50-37) a fost realizată într-o alveolă adâncă de cca. 40 cm, fiind parțial-adâncită (fig. 7.1-2). Printre lutuile de perete se găsesc vasele de provizii. L5/2013 (m. 20-24, - 0.90 m), se continuă în porțiunile nesăpate; prezintă lipituri de perete cu impresii de nuiiele.

Locuințele Cucuteni A-B2/B1 apar sub forma lipiturilor de perete și tavan prăbușite pe podeaua-platformă, acestea fiind mult mai masive și mai coerente decât cele din faza A, mai ales în cazul L2/2012 (fig. 8.1-2). Podeaua-platformă prezintă lutuile subțiri de refacere. Până în prezent, nu s-au descoperit vetre în situ, dar spărturi mozaicale apar în deranjamentele produse de înmormântările medievale. În L1/2012, la demontarea pereților, au fost descoperite fragmente ceramice, trei astragale (două în □ 2a-b și unul în □ 6 a), o bilă de lut.

Groapa 1/2013 (SI, m 42-44 a-b), a apărut la picioarele defunctului din M4, la - 0.40 m, era ovală în plan orizontal (diametrele 1,15/1,30 m), cvasi-cilindrică 3D, cu fundul ușor alveolat, adâncindu-se până la -1,50m de la nivelul actual de călcare (fig. 7.3-6). Umplutura sa era alcătuită din lutuile de perete de locuință, cu amprente de nuiiele, fragmente de gardină de vatră, arsură și puține fragmente ceramice Cucuteni A3, din care un mic pahar. Este posibil să se fi găsit într-o anexă, deoarece în jurul său s-au descoperit câteva urme de pari. Groapa 2/2013 (S I, m 43-44), continuă în profilul sudic și urmează să fie cercetată. Groapa 3/2013 (S I, m. 1,60-2,60), apare de la - 0,40m și se adâncește până la -1,60m. A fost săpată din nivelul Horodiștea-Erbiceni II, în umplutura sa găsindu-se materiale amestecate, interesante fiind cele cu trăsături care anunță Bronzul timpuriu (fig. 5.3-4).

Șanțul de apărare a apărut la m. 54-59 (partea superioară), restrângându-se către m. 56-57. A fost săpat în pământul argilos amestecat cu piatră (fig. 5.1-2, 6.1-4). Profilul său este în "U" cu marginile superioare depărtate. Dimensiuni sale sunt: deschiderea la partea superioară 2,70-2,80 m, adâncimea - 2,07 m; la -1,60 m se găsește un strat de arsură (4-6 cm grosime), pe care l-am interpretat ca fiind urma unui bordei HE II. Versantul de NE și E a urmat conturul pachetului de roci alunecate, peretele vestic fiind ușor înclinat. A fost săpat în timpul locuirii Cucuteni A3, fiind umplut în timp cu pietre, lut brun de diferite nuanțe, fragmente ceramice Cucuteni A3, A-B2/B1 și HE II (la m. 56,59, - 1,56 m, a fost descoperită o statueta). Nu este exclus ca, inițial, șanțul să fi servit la extragerea gresiei și ulterior să fie transformat în fortificație.

Înmormântările medievale (Tabelul I) au fost găsite între m 0-48, fiind vorba de inhumări, la adâncimi cuprinse între 0,40 și 0,95 m, în poziție întinsă, cu orientarea cvasi-generală V (capul) - E (picioarele). Fac excepție M4-M6/2013, din partea de sud-vest a necropolei, care s-au găsit la adâncimi foarte mici (0,15 - 0,30 m), cu o orientare variabilă (VSV-ENE, NV-SE), mâinile fiind plasate fie pe piept, abdomen sau în zona bazinului (fig. 3.3-4, 4.1-2). Mormintele de copii se găseau la adâncimi cuprinse între 0,40 - 0,65 m. Urme de sicriu s-au descoperit doar în cazul M31/2013, iar piese de inventar în M4/2013 (o monedă ilizibilă, în zona danturii răvășite), M9/2013 (monedă ilizibilă, cu urmă de țesătură (în ?), descoperită în zona gâtului), M32/2013 (butoni globulari, "cu ureche", din cupru, în dreptul gâtului), (fig. 9.3-5).

Majoritatea inhumărilor sunt singulare dar, în ceea ce am desemnat M27-28-29-30/2013, au fost identificate patru cranii și diferite alte oase, depuse într-o "cutie" de lespezi și lutuile, care ar putea reprezenta o reînhumare într-un context deranjat, fie în evul mediu sau cu ocazia cercetărilor arheologice interbelice (?). De asemenea, remarcăm faptul că o serie de morminte (M1/2012, M5-M6/2013, M11/2013) au fost răvășite puternic fie de braconaje, fie de cercetările anterioare. Multe alte oase umane se găsesc dispersate în strat, tot ca urmare a deranjamentelor.

Pe baza butonilor globulari, care sunt cunoscuți în Moldova medievală (sec. XV-XVII, a datelor periegetice și a informațiilor de factură istorică, considerăm că necropola a funcționat în secolele XVI-XVII, având, probabil, două etape de înmormântări. În acest cadru, considerăm că porțiunile de temelie/zid de piatră legate cu lut, identificate în anul 2012, pot reprezenta părți ale fundației unei biserici, probabil de lemn, care a deservit satul și necropola medievală din satul Pietrișul de Sus, în secolele XVI-XVII.

Cercetările de diagnostic arheologic au condus la precizarea unora dintre complexele Cucuteni A3, A-B2/B1, H-E II și medievale, clarificarea locuirii H-E II, încadrarea cultural-cronologică a înmormântărilor medievale (sec. XVI-XVII), existența probabilă a unei biserici, care poate fi atribuită începuturilor satului Pietrișul de Sus (sec. XVI) și identificarea în vatra satului (în fața școlii, coordonate 47° 14' 02.04" N, 26° 55' 31.75" E) a unor materiale din secolele VIII-X și XVI-XVII (probabil vatra medievală a satului Pietrișul).

Note

- 1 D.Boghian, S.-C. Enea, T. Părpăuță, F.-A. Tencariu, D.-M. Vornicu, A. Asăndulesei, S. Gania, A. Vornicu, R.-G. Furnică, B. Munteanu, Costești, com. Costești, jud. Iași, Punct: Cier/Lângă Școală, CCAR. Campania 2012, p. 199-200, 366-367; versiune detaliată pe CD-ROM-ul volumului (www.inp.org.ro/www.cimec.ro).

2 Colectivul de cercetare aduce călduroase mulțumiri primarului comunei Costești, domnul Aurel Doacă, viceprimarului, domnul Stelică Palade, doamnei directoare a Școlii gimnaziale Costești, Elena Malanca, pentru crearea condițiilor de desfășurare a activității șantierului arheologic, precum și studenților practicanți pentru efortul și interesul depus.

3 Piese de metal au fost curățate în cadrul Laboratorului zonal de restaurare de pe lângă Complexul Muzeal Moldova din Iași, în baza protocolului încheiat cu Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava. Mulțumim colegei Diana-Mariuca Vornicu pentru ajutor.

4 DRH, A, Moldova, vol. XXV (1639-1640), doc. 256; V. Chirica, M. Tanasachi, Repertoriul arheologic al județului Iași, vol. II, 1985, p. 421-422.

Informații suplimentare online

[Raportul 5270 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://mapserver.cimec.ro)
